

**Menadžment u pomorstvu
Ekonomске integracije i EU**

- Od tržišta Crne Gore ka Jedinstvenom tržištu Evropske unije-

**Prof. dr Nikola Milović
nmilovic@ac.me**

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju EU i Crne Gore

I	Opšti principi	VI	Harmonizacija prava
II	Politički dijalog	VII	Pravosuđe i unutrašnji poslovi
III	Regionalna saradnja	VIII	Politike saradnje
IV	Slobodno kretanje roba	IX	Finansijska saradnja
V	Kretanje radnika, poslovni nastan, pružanje usluga, kapital	X	Institucionalne, opšte i završne odredbe

Crnogorski SSP potpisan je u Luksemburgu 15. oktobra 2007. godine, a stupio je na snagu 1. maja 2010. godine.

Trgovinski dio sporazuma počeo se primjenjivati od januara 2008. godine.

Struktura ispregovaranog SSP CG i EU

PREAMBULA

- I OPŠTI PRINCIPI (čl. 2-9);
- II POLITIČKI DIJALOG (čl. 10-13);
- III REGIONALNA SARADNJA (čl. 14-17);
- IV SLOBODAN PROTOK ROBA (čl. 18);
Poglavlje I: Industrijski proizvodi (čl. 19-23);
Poglavlje II: Poljoprivreda i ribarstvo (čl. 24-33);
Poglavlje III: Zajedničke odredbe (čl. 34-48);
- V PROTOK LJUDI, OSNIVANJE, PRUŽANJE USLUGA, KAPITAL;
Poglavlje I: Kretanje radnika (čl. 59-51);
Poglavlje II: Osnivanje privrednih društava (čl. 52-58);
Poglavlje III: Pružanje usluga (čl. 59-61);
Poglavlje IV: Tekuća plaćanja i protok kapitala (čl. 62-64);
Poglavlje V: Opšte odredbe (čl. 65-71);
- VI USKLAĐIVANJE ZAKONODAVSTVA, SPROVOĐENJE ZAKONA I PRAVILA O KONKURENCIJI (čl. 72-79);
- VII PRAVDA, SLOBODA I BEZBJEDNOST (čl. 80-87);
- VIII POLITIKE SARADNJE (čl. 88-114);
- IX FINANSIJSKA SARADNJA (čl. 115-118);
- X INSTITUCIONALNE, OPŠTE I ZAVRŠNE ODREDBE (119-139);
Zajednička deklaracija o članu 75 (intelektualna svojina);
Deklaracija o članu 75 (intelektualna svojina) (čl. 125 i čl. 127);

ANEKSI

- I Crnogorske carinske koncesije za industrijske proizvode iz EU (čl. 21) – Ia i Ib
- II Definicija proizvoda od mlade govedine - „baby beef“ proizvoda (čl. 26)
- III Crnogorske carinske koncesije za primarne poljoprivredne proizvode iz EU (čl. 27) – IIIa, III b i IIIc
- IV Koncesije EU za riblje proizvode iz Crne Gore (čl. 29)
- V Crnogorske koncesije za riblje proizvode iz EU (čl. 30)
- VI Finansijske usluge (definicije) (čl. 52)
- VII Intelektualna, industrijska i komercijalna prava svojine (čl. 75)

PROTOKOLI

1. Trgovina prerađenim poljoprivrednim proizvodima (čl. 25)
2. O uzajamnim preferencijalnim koncesijama za određena vina, uzajamnom priznavanju, zaštiti i kontroli naziva vina, alkoholnih pića i aromatizovanih vina (čl. 28)
3. Definicija pojma „proizvodi sa porijeklom“ i metode administrativne saradnje (čl. 44)
4. Kopneni transport (čl. 61)
5. Državna pomoć u industriji čelika (čl. 73)
6. Uzajamna administrativna pomoć u carinskim pitanjima (čl. 99)
7. Mehanizmi za rješavanje sporova (čl. 130)
8. Opšti principi za učešće Crne Gore u programima Zajednice (čl. 132)

Dinamika otvaranja tržišta industrijskih proizvoda

INDUSTRIJSKI PROIZVODI	Lista I	Lista II		Lista III	
Industrija – koja obuhvata glave carinske tarife od 25 do 97 (6.905 pozicija, tj. roba , što čini 67,5% ukupnog broja roba u Carinskoj tarifi CG, kojih je bilo 10.229 u završnoj godini pregovaranja SSP-a)	Proizvodi koje CG ne proizvodi i/ili nijesu osjetljivi	Osjetljivi ne-poljoprivredni proizvodi (industrijski proizvodi)		Više osjetljivi ne-poljoprivredni proizvodi	
	6.632 proizvoda (96% ukupne industrijske tarife)	33 proizvoda, što čini 0,5% ukupnog broja ind. proizvoda		237 proizvoda, što čini 3,5% ukupnog broja ind. proizvoda	
		Dinamika smanjenja	Prosječna carina	Dinamika smanjenja	Prosječna carina
Početno stanje (2007)		100%	4%	100%	10,67%
Prva godina primjene Privremenog sporazuma (2008)	Potpuna liberalizacija u trgovini sa EU nakon stupanja Privremenog sporazuma	80%	3,2%	85%	9,07%
Druga godina (2009)		50%	2,0%	70%	7,47%
Treća godina (2010)		25%	1%	55%	5,87%
Četvrta godina (2011)		0%	0%	40%	4,27%
Peta godina (2012)		0%	0%	20%	2,13%
Šesta godina (2013)		0%	0%	0%	0%

Koncesije u industriji

- **LISTA 1 – (6.632 – 96%)** proizvodi za koje će se tržište liberalizovati **odmah** nakon potpisivanja Sporazuma, odnosno nakon stupanja na snagu Privremenog sporazuma (Interim Agreement), što se ostvarilo usaglašavanjem crnogorske carinske tarife u decembru 2006.godine sa evropskom (HS 2007);
- **LISTA 2 (ANEKS IA SSP) – (36 – 0,5%) MANJE OSJETLJIVI INDUSTRIJSKI PROIZVODI** – postepeno snižavanje carinskih stopa u naredne **tri godine** (prvo na nivo od 80%, zatim 50% i nakon toga 25%; 1.januara treće godine nakon stupanja na snagu Privremenog sporazuma, uvozne carine za i za ovu kategoriju industrijskih proizvoda će biti **ukinute**; (33 tarifne stavke – mermer i ukrasni kamen, drvni proizvodi, dijelovi obuće, proizvodi od aluminijuma, rashladni uređaji i neki industrijski proizvodi koji se ne proizvode u CG, ali su značajan budžetski prihod po osnovu carina, npr. mobilni telefoni, putnička vozila, rashladni uređaji i sl.). Carinska tarifa za ove robe je bila 7% i niža.
- **LISTA 3 (ANEKS IB SSP) – (237 – 3,4%) VIŠE OSJETLJIVI INDUSTRIJSKI PROIZVODI** – postepeno snižavanje carinskih stopa u narednih **pet godina** (237 tarifnih stavki, agroindustrija, drvoprerađivačarstvo, koža i obuća, proizvodi od kamena, papirna industrija, neki proizvodi od aluminijuma, tekstilna industrija i metaloprerađivačarstvo).

Dinamika otvaranja tržišta poljoprivrednih proizvoda

POLJOPRIVREDNI PROIZVODI	Lista I	Lista II	Lista III
<p>Poljoprivreda Glave carinske tarife 1-24 (3.324 pozicije, 32,5% ukupnog broja roba u Carinskoj tarifi CG, kojih je bilo 10.229 u završnoj godini pregovaranja SSP-a)</p>	<p>Proizvodi koje CG ne proizvodi i nijesu osjetljivi</p>	<p>Osjetljivi polj. proizvodi</p>	<p>Izuzetno osjetljivi proizvodi</p>
	<p>2.281 proizvod (68,6% ukupne poljoprivredne carinske tarife)</p>	<p>593 + 98 prerađevina (691 proizvod, 20,8% tarife poljoprivrednih)</p>	<p>342 + 11 poljopr. prerađevina (352 proizvoda, 10,6% tarife poljoprivrednih proizvoda)</p>
<p>Prva godina primjene Privremenog</p>	<p>Potpuna liberalizacija u trgovini sa EU nakon stupanja Privremenog sporazuma</p>	<p>80%</p>	<p>90%</p>
<p>Druga godina (2009)</p>		<p>60%</p>	<p>80%</p>
<p>Treća godina (2010)</p>		<p>40%</p>	<p>70%</p>
<p>Četvrta godina (2011)</p>		<p>20%</p>	<p>60%</p>
<p>Peta godina (2012)</p>		<p>0%</p>	<p>50%</p>

Osnovni i preradjeni poljoprivredni proizvodi

LISTA 1 – proizvodi za koje će se tržište liberalizovati **odmah** nakon potpisivanja Sporazuma, odnosno nakon stupanja na snagu Privremenog sporazuma (Interim Agreement), jer CG nema interes da štiti carinskom zaštitom one sektore gdje nema proizvodnje; proizvodi iz ove kategorije su navedeni u **Aneksu IIIa i Protokolu 1 -aneks I**;

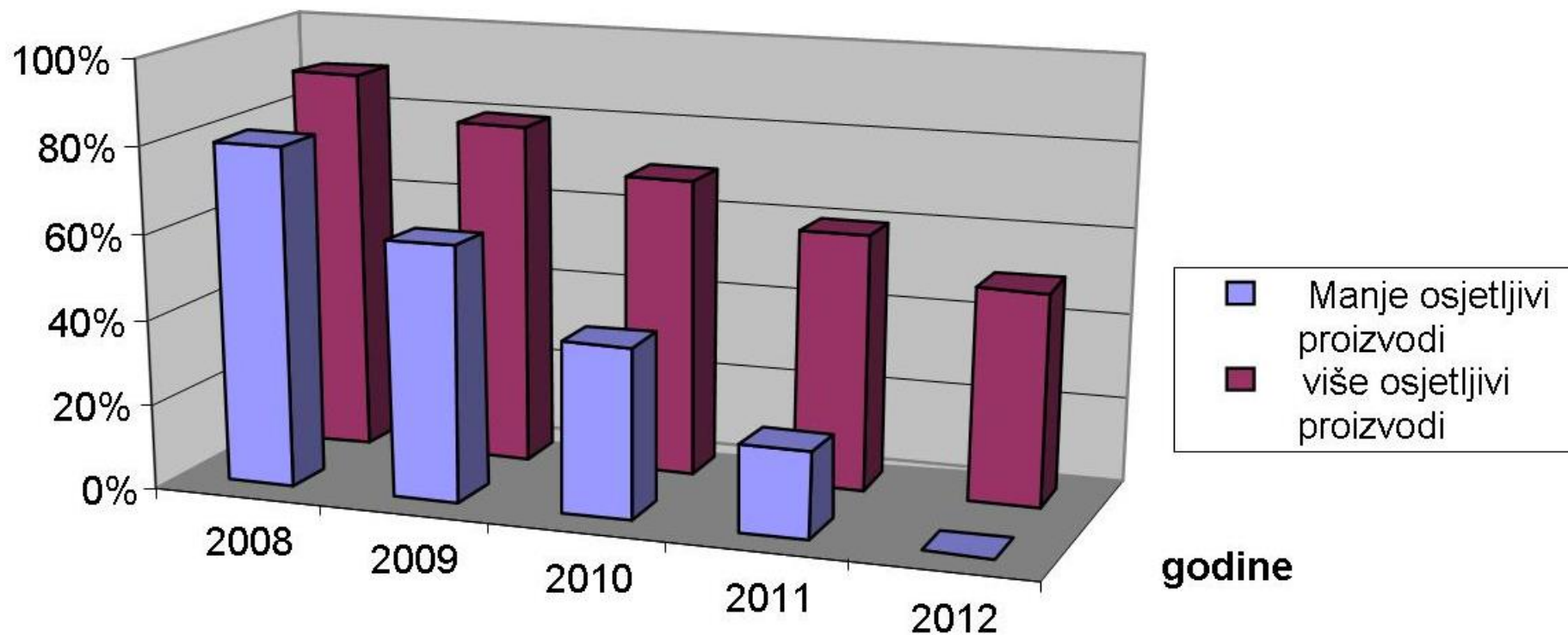
LISTA 2 – osjetljivi proizvodi - proizvodi za koje će se carinska zaštita progresivno eliminisati (smanjivati za po 20% godišnje) u narednih pet godina od stupanja na snagu privremenog sporazuma (2008-2012). **Od osnovnih poljoprivrednih proizvoda (Aneks IIIb)** na ovoj listi su: životinje za klanje (goveda, svinje i živina), svinjsko meso i masnoće, ostale partije živinskog mesa, surutka, jaja, ukrasno bilje i sadnice poljoprivrednog i šumskog bilja, od povrća: luk, šargarepa, mahunasto povrće, pečurke, od voća: smokve, agrumi, kupine, zatim kafa, pšenično brašno, prerađevine od voća i povrća, neka alkoholna pića, duvan. **Od prerađevina (Protokol 1 - aneks II, integralna tabela)** na ovoj listi su: konditorski proizvodi, neke vrste bezalkoholnih i alkoholnih pića, pivo, duvanski proizvodi.

LISTA 3 – najosjetljiviji poljoprivredni proizvodi - za koje će se u roku od narednih **pet godina** carinska zaštita smanjiti **do 50% postojećeg nivoa** do 2012.godine, tj. 10% godišnje u narednih 5 godina (koja pored *ad valorem* carinskih stopa uključuje i specifične stope - ranije prelevmani i sezonsku zaštitu), i na nivou od 50% carinske zaštite će ostati carina za ove proizvode sve do potpunog integrisanja na EU tržište, tj. do punopravnog članstva Crne Gore u EU.

LISTA 3 SADRŽI:

- **Osnovni poljoprivredni proizvodi (Aneks III c):** jagnjad za klanje, meso goveda svih kategorija, meso ovaca i koza svih kategorija, meso živine, soljeni i dimljeni proizvodi, mlijeko, pavlaka, jogurt, maslac i sir, med, krompir, paradajz, kupusnjače, krastavci, paprika i spanać, mandarine, grožđe, dinje i lubenice, jabuke, kruške, trešnje, višnje, kajsije, breskve, šljive, jagode, maline i kivi, maslinovo ulje i sve prerađevine o mesa.
- **Prerađeni poljoprivredni proizvodi (Protokol 1, Aneks II, integralna tabela)** : mlječji namazi i prirodna i mineralna voda.

Postepena liberalizacija osjetljivih i djelimična liberalizacija izuzetno osjetljivih poljoprivrednih proizvoda u crnogorskom SSP-u

KVOTE ZA VINO

- Na pregovorima je utvrđena i **kvota za vino (Protokol 2)**. Od strane Evropske komisije je predložena kvota za bescarinski izvoz crnogorskog vina u iznosu od 16.000 hl godišnje (sadašnji izvoz ne prelazi 3.000 hl), čime je omogućena asimetričnost u korist Crne Gore. Takođe, crnogorski pregovarački tim je ispregovarao znatno nižu kvotu za uvoz vina iz **EU-25**, koja iznosi 1500 hl prve godine nakon potpisivanja SSP-a, uz godišnje povećanje od 500 hl do maksimalno 3.500 hl. Protokol 2 sadrži u Dodatku I listu svih zaštićenih naziva kvalitetnih (i stonih) vina u određenim regijama zemalja EU, koja imaju geografsku oznaku porijekla zaštićenu.
- Dodatna obaveza crnogorske delegacije je bila da se dostavi crnogorski predlog za **zaštićene geografske oznake porijekla** i da definiše Predlog Zakona o vinu (regioni, sorte, geografske oznake i ostali bitni elementi za SSP). Regije iz kojih potiču kvalitetna vina u Crnoj Gori, a koje su se našle u ovom Dodatku su:
- **CRNOGORSKO PRIMORJE** (podregije: Boko-kotorska, Budvansko-barska, Ulcinjska i Grahovsko-nudolska) i
- **CRNOGORSKI BASEN SKADARSKOG JEZERA** (podregije: Podgorička,⁹ Crmnička, Riječka, Bjelopavlička i Katunska).

RIBE I RIBLJI PRIZVODI;

MLADA GOVEDINA

- Vezano za utvrđivanje simetričnih **kvota za riblje proizvode (Aneksi IV i V)**, inicijalni obim kvote za izvoz konzervirane sardine sa 20 na 200 tona po stopi od 6% i inćuna sa 10 t na 200 t po stopi od 12,5%, uz mogućnost da se količina ove dvije vrste ribljih proizvoda nakon četvrte godine važenja SSP-a poveća na 250t, odnosno ukupno 500t (ukoliko u prethodnoj godini iskoristimo min 80% prethodno utvrđene kvote). Stope za riblje proizvode biće snižene postepeno do 2012.godine na nivo 70% MFN.
- Utvrđjene su i **kvote za izvoz ribe** iz Crne Gore u EU na nivou od 20 t po stopi od 0% za: pastrmku, šarana, oradu i brancin.
- Što se tiče **kvote za mladu govedinu (Aneks II)**, predstavnici EK su uvažili izložene argumente pregovaračkog tima i predložili kvotu za izvoz mlade junetine od **800t godišnje**, iako Crna Gora trenutno uopšte ne izvozi ovu kategoriju mesa u zemlje EU.

SPROVOĐENJE SSP – model “5 + 5”

U crnogorskom Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa EU dogovoreni su slijedeći rokovi:

- a) **TRANZICIONI PERIOD OD 5 GODINA** koji se odnosi na maksimalni vremenski period za postepeno otvaranje tržišta i uspostavljanje zone slobodne trgovine između Evropske unije i Crne Gore (2008-2012) , kao i
- b) **IMPLEMENTACIONI PERIOD OD 5 GODINA** koji se odnosi na punu implementaciju odredbi svih članova Sporazuma, nakon pune ratifikacije SSP u svih 27 Parlamenata država članica EU .
- Pošto je SSP stupio na snagu 1. maja 2010.godine, po procjeni EK, Crna Gora bi trebala da u potpunosti ispuni obaveze iz SSP do maja 2015.godine.
- U tom smislu, 2015.godina je u 2010.godini procijenjena od strane crnogorski institucija kao godina „unutrašnje spremnosti za članstvo Crne Gore u Uniji“.